

**OLIY TA'LIM TALABALARI INGLIZ TILI SPEAKING
KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL
METODLARDAN FOYDALANISH**

Muallif: **Rustamov Ulug'bek Umarbek O'g'li**

E-mail: ugorustamov@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur tezisda oliy ta'lim muassasalari talabalarining ingliz tilida og'zaki nutq (speaking) ko'nikmalarini rivojlantirishda interfaol metodlarning o'rni, samaradorligi va amaliy qo'llash mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari interfaol metodlar talabalar nutq faolligini oshirishi, kommunikativ kompetensiyani shakllantirishi hamda til o'rganish motivatsiyasini kuchaytirishini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *speaking ko'nikmasi, interfaol metodlar, kommunikativ kompetensiya, oliy ta'lim, ingliz tili o'qitish.*

Kirish

Globallashuv sharoitida ingliz tilini kommunikativ darajada bilish zamonaviy mutaxassis uchun muhim kompetensiyalardan biri hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitishda asosiy muammolardan biri talabalar speaking ko'nikmalarining yetarli darajada rivojlanmaganligidir. An'anaviy, o'qituvchi markazli metodlar ko'pincha talabalar nutq faolligini cheklaydi. Shu sababli, o'quv jarayoniga interfaol metodlarni joriy etish dolzarb masala hisoblanadi.

Ilmiy manbalarga ko'ra, interfaol metodlar o'quv jarayonida talabalarni faol ishtirokchi sifatida jalb etib, o'zaro muloqot, fikr almashish va muammoli vaziyatlarni hal qilish orqali nutq kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi (Harmer, 2007; Richards, 2015).

Interfaol metodlarning nazariy asoslari

Interfaol ta'lim metodlari kommunikativ yondashuv nazariyasiga asoslanadi. Ushbu yondashuvga ko'ra, til o'rganish jarayoni real kommunikativ vaziyatlarga yaqin sharoitda tashkil etilishi zarur. Brown (2001) ta'kidlaganidek, speaking ko'nikmasini rivojlantirishda talabalar nutq amaliyotiga maksimal darajada jalb qilinishi muhim hisoblanadi.

Interfaol metodlarning asosiy xususiyatlari:

- talabalar faolligini oshirish;
- juftlik va guruh ishlari orqali kommunikativ muhit yaratish;
- mustaqil fikrlash va nutqiy tashabbusni rivojlantirish;
- real hayotga yaqin vaziyatlar asosida mashg'ulot tashkil etish.

Speaking ko'nikmasini rivojlantirishda samarali interfaol metodlar

1. Rolli o'yinlar (Role-play)

Rolli o'yinlar talabalarni real kommunikativ vaziyatlarga yaqin sharoitda nutq qilishga undaydi. Masalan, "intervyu", "muzokara", "mehmonxona bron qilish" kabi vaziyatlar talabalar nutq erkinligini oshiradi.

2. Munozara (Discussion)

Guruh munozaralari talabalarni fikr bildirish, dalillar keltirish va o'z pozitsiyasini himoya qilishga o'rgatadi. Bu metod ayniqsa yuqori kurs talabalarida akademik speaking ko'nikmalarini rivojlantirishda samaralidir.

3. "Think-Pair-Share" metodi

Mazkur metodda talabalar avval mustaqil fikrlaydi, so'ng juftlikda muhokama qiladi va yakunda guruh oldida taqdim etadi. Bu jarayon nutqga tayyorgarlik darajasini oshiradi hamda nutqiy ishonchni kuchaytiradi.

4. Muammoli vaziyatlar (Problem-based tasks)

Muammoli topshiriqlar talabalarni muammoni muhokama qilish, yechim taklif qilish va qaror qabul qilish jarayonida faol nutq faoliyatiga jalb qiladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar qo'llanilgan darslarda talabalar nutq faolligi 2–3 barobar oshadi (Richards, 2015).

Amaliy natijalar va muhokama

Interfaol metodlardan foydalanish quyidagi ijobiy natijalarni beradi:

- talabalar speaking vaqtining ortishi;
- nutqiy xatolardan qoʻrqish darajasining kamayishi;
- kommunikativ kompetensiyaning rivojlanishi;
- oʻquv jarayoniga qiziqishning ortishi.

Shuningdek, interfaol metodlar oʻqituvchidan darsni puxta rejalashtirishni, topshiriqlarni kommunikativ maqsad asosida tanlashni talab etadi. Bu esa oʻqituvchining metodik kompetensiyasini ham rivojlantiradi.

Xulosa

Oliy taʼlim muassasalarida ingliz tilini oʻqitishda interfaol metodlardan foydalanish speaking koʻnikmalarini samarali rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi. Rolli oʻyinlar, munozaralar, muammoli topshiriqlar va juftlik ishlari talabalarning nutq faolligini oshiradi, kommunikativ kompetensiyasini shakllantiradi hamda til oʻrganish motivatsiyasini kuchaytiradi. Shu bois ingliz tili mashgʻulotlarida interfaol metodlarni tizimli qoʻllash tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Brown, H. D. (2001). *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*. New York: Longman.
2. Harmer, J. (2007). *How to teach English*. Harlow: Pearson Education.
3. Richards, J. C. (2015). *Key issues in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Ur, P. (2012). *A course in English language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.